

намагається розкрити функціонування того чи іншого суспільства. Історичні зміни, за Фроммом, породжуються суперечностями між потребами людської природи та способом їх задоволення в конкретному суспільстві. Визнаючи позитивну роль соціального характеру в історичному процесі, Е.Фромм вважає, що соціальну перспективу відкривають люди з продуктивним характером, життєвими принципами яких є гуманістичні норми, орієнтація на буття, їхня історична роль зводиться до завдань моральної просвіти людей, що є, на думку Фромма, головною умовою істинної революції, яка приведе людину до утвердження справжнього буття. Після багатьох років Фромм напише: «Розквіт культури середньовіччя пов'язаний з тим, що людей надихав образ Града Божого. Розквіт сучасного суспільства пов'язаний з тим, що людей надихав образ Земного Граду Прогресу. Проте в наше століття цей образ перетворився на образ Вавилонської вежі, яка вже починає рушитися і під руїнами якої врешті-решт загинуть всі і вся. І якщо Град Божий і Град Земний – це теза і антитеза, то єдиною альтернативою хаосу є новий синтез: синтез духовних устремлінь пізнього середньовіччя з досягненнями постраціональної думки і науки».

Висновки. Е. Фромм виявляє детермінаційні зв'язки між людською деструктивністю у системі індустріального суспільства, деструктивністю самого суспільства і тією системою оцінок, яка продукується в цих умовах. Порушення фізичних зв'язків зі світом призводить до екзистенціальних потреб у психічних зв'язках, які можна задовольнити або творчістю, прагненням до справедливості, незалежності, правди, або нарцисизмом, ненавистю, садомазохізмом, деструктивністю. Панування ринку у всіх суспільних та особистісних відносинах призвело до того, що всі вони пройняті байдужістю. Однак найсильніше ефект «об'єктивації» проявився у відношенні індивіда до самого себе: особистість стала товаром, який продається і купується за законами ринку. Індивід, нарешті, повинен перестати бути об'єктом для маніпуляцій, перетворитися із засобу в мету. І зробити це він зможе через виявлення ознак позитивної свободи в «самореалізації» або «самоздійсненні через активний спосіб життя, повний спонтанних проявів. Еріх Фромм вважає, що тільки демократія може стати необхідною базою для розвитку позитивної свободи; причому, демократія яка враховує особливості кожного індивіда, його стремління і уявлення про щастя.

Впевнений у тому, що багатство не робить людину щасливою, Фромм закликає до створення нового ідеального суспільства, в якому орієнтація людини на володіння буде замінена орієнтацією на буття.

Для подолання деструктивності як особистісного, так і соціального характеру у контексті зміни соціокультурних парадигм постіндустріального суспільства надзвичайною цінністю є гуманістичні ідеї Е.Фромма щодо сутності людини та її свободи, які мають бути цінностями буття, а не володіння.

Перспективи подальших досліджень. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на порівняння ідей Е. Фромма щодо сутності людини та її свободи з працями інших філософів ХХ століття.

Бібліографічні посилання:

1. **Фромм Е.** Втеча від свободи: Пер з англ. / Заг. ред. П.С. Гуревича / Е. Фромм – М.: Прогрес, 1989. – 272 с.
2. **Фромм Е.** Мати чи бути? / Е. Фромм – К.: Укр. письменник, 2010. – 222 с.
3. **Фромм Э.** Анатомия человеческой деструктивности. / Пер. с нем. Э. Телятниковой. / Э. Фромм – М.: АСТ: АСТ МОСКВА, 2006. – 635 с.
4. **Фромм Э.** Искусство любить. / Э. Фромм – СПб.: Азбука-классика, 2004. – 23с.
5. **Фромм Э.** Революция надежды. Избавление от иллюзий. / Перевод с англ.; Предисловие П. С. Гуревича / Э. Фромм – М.: Айрис-пресс, 2005. – 352 с.

УДК 141.319.8 (045)

Я. І. Пономаренко

ПСИХОКУЛЬТУРА В КОНТЕКСТІ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ В ІНФОРМАЦІЙНУ ЕРУ

Виявлення особливостей психокультури в контексті духовної культури особистості інформаційної ери

Ключові слова: особистість, психокультура, духовність, духовна культура, індивідуальні особливості, переконання, світогляд, самовиховання.

© Я. І. Пономаренко

Выявление особенностей психокультуры в контексте духовной культуры личности информационной эры

Ключевые слова: личность, психокультура, духовность, духовная культура, индивидуальные особенности, убеждения, мировоззрения, самовоспитание

Identifying features psychological culture in the context of spiritual culture of the person of the information age

Keywords: personality, psychological culture, spirituality, spiritual culture, personality, individual features, persuasions

Становлення окремої людини нерозривно пов'язане з її життям у суспільстві, воно залежить від спільної діяльності людей зі створення необхідних матеріальних благ, формування суспільних відносин, що виникають в процесі життєдіяльності, тощо. Буття людини є суспільним і пов'язане зі способом і умовами виробництва матеріальних благ. На певному етапі розвитку ці процеси стають осмисленими, з'являється духовне життя суспільства, суспільна свідомість.

Науковці різних історичних епох замислювалися над таємницею загального зв'язку життя і Духа людини зі Всесвітом як явищем вічним і безперервним. «Небо, - писав Н. Бердяєв, - є найглибша глибина нашого духовного життя» [6, с. 2]. У цій глибині, на його думку, закладений духовний досвід як більш глибокий шар буття. В. Пономаренко писав, що духовність є здатністю людини трансформувати енергію Космосу та спрямовувати її на інших людей з метою подальшого розвитку уселенської любові, добра і саморозвитку [6, с. 3-5].

Поняття «духовність» завжди мало в філософії важливе значення і відіграло визначну роль у ключових онтологічних проблемах: місце людини й призначення її у світі, зміст її буття, культура, суспільне життя, особистість. Особистість як соціально зумовлена система психічних якостей індивіда визначається залученістю людини до конкретних суспільних, культурних, історичних відносин. Поняття «особистість» характеризує суспільну сутність людини, пов'язану з засвоєнням різноманітного виробничого і духовного досвіду суспільства.

Особистість не може жити і розвиватися поза суспільством. Суспільство впливає на всі сторони її життя. Воно є джерелом нових знань, звичаїв, традицій, цінностей. Дає усі необхідні вміння та навички для розвитку таких важливих аспектів особистості, як духовність, психокультура.

На формування психокультури особистості впливатимуть її світогляд, що формується під впливом оточуючого середовища та власне особливостей самої особистості, виховання, самовиховання, моральні цінності, що притаманні людині та ін. Актуальним є вивчення зв'язку психокультури і духовності особистості. Актуальність цієї проблеми полягає в тому, що демократичне суспільство передбачає розвиток людини самостійної, яка повинна мати розвинуту духовність і психокультуру. Тому важливим є вивчення формування психокультури особистості в наш час та її впливу на духовність особистості.

Постановка завдання. Метою статті є розгляд психокультури як певної форми регулювання, саморегулювання та розвитку психіки особистості. Актуальним є вивчення психокультури в контексті духовності особистості в інформаційну еру. Тому ми звернемо увагу на поєднання двох понять під кутом зору особистості, тобто, як психокультура розвивається та існує в контексті духовної культури.

Аналіз досліджень та публікацій. Уперше проблема розвитку духовності розглядалася у працях Платона, Аристотеля. Надалі чимало мислителів досліджували це питання: Н.Бердяєв, І.Льїн, В.Вернадський, С.Кримський, В.Пономаренко, К.Юнг.

Н. Бердяєв, Г.Сковорода, В.Сухомлинський розглядали духовність як таку, що формується в тісному зв'язку як із розумовим, так і з моральним та естетичним розвитком людини. Вважали, що сфера духовного життя людини – це розвиток, формування і задоволення її моральності, інтелектуальних та естетичних запитів й інтересів у процесі активної діяльності.

Питання розвитку особистості було в центрі уваги мислителів доби Відродження, Просвітництва та сучасної європейської філософії, а у ХХ столітті це питання висвітлювали представники філософської антропології та персоналізму. Але особливо треба відмітити таких науковців, як: М.Бахтін, А. Герцен, Е.Дюркгейм, І.Кант, Дж. С. Міль, Ж.Ж. Руссо, А.Сміт, І.Фіхте, З. Фрейд, К. Юнг, Д. Юм.

Психокультура особистості є для науки досить новим поняттям (вперше згадується в роботах А.Бодальова і Н.Обозова у 80 - ті роки минулого століття). Поняття психокультури вперше почали розглядати в контексті психології. У психологічній науці існує декілька підходів до дослідження даної проблематики.

Поняття психокультури К.Сельчюнок, Т.Огньова розглядають як сукупність існуючих у індивіда уявлень про психіку, форми регулювання і розвитку психіки, що використовуються

[5, с.125].

І. Мотков розуміє психокультуру особистості як сукупність культурно-психологічних прагнень особистості і відповідних умінь. В. Семікін розглядає її як наступний рівень розвитку психологічно компетентної особистості, освоєння якого передбачає прийняття гуманістичних цінностей [5, с.131].

Філософському осмисленню цього поняття на онтологічному рівні найкраще відповідає визначення Т. Егорової, яка під поняттям «психокультура» особистості розуміє онтологічний спосіб буття людини у соціокультурному і природному світі, заснований на переживанні єдності себе зі світом і реалізації суб'єкт-суб'єктних відносин [1, с.97].

Отже, в контексті філософії психокультуру можна розглядати у зв'язку з проблемою духовності.

Основна частина. Проблема формування духовності – одна із найбільш гострих проблем сьогодення. Адже духовність надає надзвичайності усім психічним характеристикам людини. Проблема духовності належить до числа основних психологічних та філософських проблем сьогодення.

Що саме впливає на формування духовності особистості? Суспільство в якому живе особистість, чи умови проживання в сім'ї, або люди, які нас оточують? Кризові ситуації, що стаються протягом життя? Індивідуальні особливості особистості? Світогляд? Самовиховання? Переконавання?

Однозначної відповіді на ці запитання не існує, оскільки на формування духовності впливають усі вищезгадані чинники та багато інших. Проте в їх єдності названі впливи можна об'єднати поняттям психокультура особистості.

Духовне життя суспільства – надзвичайно широке поняття, що включає в себе багатогранні процеси, явища, пов'язані з духовною сферою життєдіяльності людей; сукупність ідей, поглядів, почуттів, уявлень людей, процес їх виробництва, розповсюдження, перетворення суспільних, індивідуальних ідей у внутрішній світ людини.

Тільки будучи часткою, ланкою духовної культури суспільства особистість формується і розвивається. Насамперед людина – духовна сутність, одягнена у плоть [3, с.447].

Завдяки тому, що у своєму філогенетичному розвитку людина досягла найвищих сходинок, тільки у неї виникають духовні потреби. Необхідність мати сенс життя – духовна потреба. У духовних потребах людина має можливість для розвитку духу. Любов, справедливість, милосердя і мудрість –

якості, що у своїй єдності також є духовною потребою.

Духовність – багатогранне явище, і його можна трактувати по-різному. Н. Бердяєв вважав, що раціональне визначення духовного неможливе, - це безнадійна робота для розуму, оскільки про духовне не можна виробити поняття, але можна лише уловити ознаки.

Духовні цінності є своєрідним духовним капіталом людства, накопиченим за тисячоліття, який не тільки не знецінюється, але і, як правило, зростає.

Духовність пов'язана з внутрішнім станом людини. Духовність відображає не тільки ті переживання, які традиційно вважаються релігійними, а й ті, що торкаються сприйняття та пізнання, всю людську активність та всі функції, у яких загальний підсумок – володіння цінностями, більш високими, ніж загальноприйнятими, такі, як етичні, естетичні, героїчні, гуманістичні та альтруїстичні.

Поняття «особистість» має сенс лише в системі суспільного взаємовизнання, лише там, де можна говорити про соціальну роль і сукупність ролей. При цьому воно передбачає не своєрідність і різноманіття останніх, а перш за все специфічне розуміння індивідом своєї ролі, внутрішнє відношення до неї, вільного і зацікавленого (або навпаки - вимушене і формальне) її виконання.

Індивідуальна свідомість є одним із найважливіших компонентів духовного життя суспільства, його ідеальною основою. Вся сукупність ідей, поглядів, теорій, бажань, настроїв соціальних спільностей людей на певному етапі історичного розвитку відображає їхнє суспільне буття. Оскільки процес життя багатогранний, то і свідомість змінюється, розвивається, формується у суспільстві. Свідомість – це продукт суспільно - історичного розвитку людства.

Формування особистості є процесом соціального розвитку людини, становлення її як суб'єкта діяльності, члена суспільства, громадянина. Відбувається цей процес завдяки засвоєнню гуманітарних дисциплін, виховному впливу сім'ї, школи, суспільства, взаємодії з мистецькими явищами, здатності людини пристосовуватися до зовнішнього оточення, участі у громадському житті, свідомій її підготовці до самостійного дорослого життя.

Цілеспрямоване формування особистості відбувається в соціальній системі шляхом виховання.

Для розуміння змісту суспільних впливів на формування свідомості людини необхідно знати, що таке духовна культура, тому що саме через призму духовної культури суспільства формується психокультура особистості.

За психологічним підходом, психокультура – це достатньо висока якість самоорганізації та саморегуляції будь-якої життєдіяльності особистості. Як вже зазначалося раніше, психокультура – це сукупність існуючих в індивіда, групи або етносу уявлень про психіку, форми регулювання і розвитку психіки. Отже, носіями, володарями психокультури можуть бути різні суб'єкти: особистість, група (вікова, професійна і ін.), етнос, соціум в цілому. Тобто, психокультура може бути як індивідуальною так і груповою, психокультурою етносу, соціуму.

У сферу психокультури входять рівень і форми розвитку психологічної компетенції, рівень практичного використання уявлень про психіку, технологія формування психічних якостей у різних сферах психіки. Поняття психокультури знаходиться в одному рядку з такими поняттями, як: культура праці, культура побуту, культура поведінки, культура спілкування, фізична культура, культура виховання, культура лікування. Психокультура особистості може включати в себе такі аспекти, як: світоглядні оцінки, переконання, власні уявлення про світ та себе, здатність до самовиховання, моральні та етичні цінності (хоча вони є більшою мірою продуктом соціуму, але ж особистість сама обирає для себе та формує своє власне бачення з приводу тих чи інших моральних норм. І яким би загальним не був «список цінностей», запропонованих суспільством, не існує двох однакових людей, так само як не існує абсолютно ідентичних поглядів на будь-що, оскільки особистість сама вирішує, що їй підходить, а що ні).

На формування духовності особистості певною мірою впливають переконання, що є одним з аспектів психокультури, особливо коли йде мова про духовність та псевдодуховність. С. Кримський наголошував на тому, що в XXI столітті неможливо говорити про падіння духовності. Справа не у відсутності духовності, а в хибній духовності. Тиск хибної духовності дійсно є великою проблемою, коли виникає свого роду неоязичництво. Людина, зазираючи всередину себе, не бачить нічого, крім свого тіла; і тіло розглядається не як орган духу, а як самість. Оце фізичне розуміння життєвих якостей, дійсно породжує псевдодуховність [4].

Переконання людини в чомусь додає рішучості її вчинкам, висловам і прояву свого ставлення до певних подій. Сучасна людина, з огляду історичних подій і модернізації теперішнього суспільства, змін вектора «духовного бачення» суспільства, потрапляє у пастку. Кожній людині властиве прагнення до створення своїх власних духовних переконань, та, не маючи чіткого підґрунтя (розмаїття шляхів розвитку духовності, які пропонуються, зараз майже безмірне), вектора спрямованості, виникає загроза, що людина керуватиметься хибним шляхом, який сприяє формуванню псевдодуховності. Для того щоб людина розвивалася, необхідно спочатку посіяти зерно духовності в її душі і тоді з нього вирости б паростки духовності, якщо цього зерна немає, або його замінює розмаїття інших, дуже легко заблукати. Тому і виникає псевдодуховність. Коли важливішим стає задоволення власного фізичного тіла, а не розвиток духу.

Дуже важливим є роль активності самої особистості у формуванні духовності. Саме психокультура особистості визначає, наскільки людина активна у формуванні своєї духовності. Такий аспект психокультури як самовиховання відіграє значну роль у розвитку духовності. Самовиховання особистості відбувається через літературу, релігію, мистецтво. Психологічна і практична підготовка до роботи над собою складає одну з найважливіших задач виховання. Важливим є усвідомлення свого способу життя, осмислення значущості тієї діяльності, яка вимагає самовиховання. Важливим є і оволодіння навичками самостійної роботи в тій сфері діяльності, в якій людина хоче досягти успіху. Можна зробити висновок, що хоча самовиховання це процес який є частиною безпосередньо розвитку самої особистості, без певної спрямованості на початку, особистість може піти хибним шляхом. Тобто ті, хто закладають задатки самовиховання мають самі, насамперед, володіти високим рівнем духовності. Якщо ні, то, що вони вклатимуть у інших? Знову постає питання про втрату вектора спрямованості і ймовірності піти шляхом псевдодуховності. А від так психокультура кожної особистості зв'язана з іншою хоча б тим, що впливає, можливо, лише опосередковано, але ж впливає на інших. Тому завжди треба пам'ятати, що ті цінності та моральні норми, яких дотримується особистість можуть бути «зернами» для розвитку духовності інших.

Психокультура суспільства повинна орієнтувати людину на самовиховання, а самовиховання активізує виробництво самостійної духовності. Результатом самовиховання є світогляд. А світогляд – це стрижень духовності. З одного боку, психокультура сприяє формуванню світогляду, а з другого боку світогляд визначає характер та зміст духовності. Світогляд є впорядкованою системою поглядів особистості на природу, суспільство, людину, на їх розвиток. Він формує спрямованість особистості на вибір тих чи інших цінностей, установок, моральних

та етичних норм. Усе це формує специфічну психологічну культуру особистості, що в свою чергу впливає на формування духовності особистості. Духовність – це якість, яка притаманна тільки людині. Вона не дається просто так. Її треба виховувати на ланах своєї душі, бо людина це не просто створіння, а створіння розумне, що має душу, свідомість, розум.

Духовність – це різноманітний досвід життєдіяльності соціальних суб'єктів, що містить у собі найсуттєвіші результати суспільного досвіду народів щодо освоєння суспільного буття, соціуму в цілому, багатогранних духовних цінностей. Такий досвід має загальний, універсальний характер. Духовність є певним способом свідомої організації особистістю своєї індивідуальної смисложиттєвої діяльності в сфері духовного виробництва, яка забезпечує їй всебічну самореалізацію, самоздійснення її сутнісних сил, різноманітних життєпроявів. Розвиток духовності, її формування потребує неабияких сил, якщо людина справді хоче бути високо духовною особистістю.

Психокультура є фактором, що впливає на появу у людини питання про сенс життя та пошуки відповідей на нього. Адже це питання є етапом розвитку духовності особистості. Е.Залотухіна – Аболіна говорить про те, що сенс життя – це система значимих орієнтирів, які складаються під дією мотивів нашої діяльності і поведінки. Це «...не лише сукупність значимих змістів, це перш за все характер нашого актуального ставлення до даних змістів, коли значущість виражає себе в наявних «тут і зараз» позитивних емоціях» [2, с.133]. Чинником виникнення цього питання є психокультура особистості, оскільки не всім людям властивий пошук сенсу буття. Тому саме особливість психокультури особистості визначає її духовність.

Психокультура є важливим фактором формування особистості. Духовний розвиток людини має важливе значення, оскільки від цього залежатиме її моральне, етичне зростання, її вчинки та дії.

Отже, духовна культура суспільства є надзвичайно важливим елементом його життєдіяльності, від оптимального процесу розвитку якого залежить його загальний соціальний прогрес.

Безпосереднім суб'єктом духовного життя суспільства, зокрема духовної культури, є особистість. Вся система цілеспрямованої діяльності соціальних суб'єктів має бути скерована на створення всебічних умов для самореалізації духовного потенціалу людини та вироблення нових духовних орієнтирів.

Багато чинників зумовлюють розвиток духовності. Психокультура – один з найважливіших постійних елементів загальної культури людини, що формується і розвивається під суспільними впливами.

Психокультура соціуму визначає психокультуру особистості, яка є найважливішим чинником формування духовності. Психокультура суспільства - це своєрідний носій знань, морально – етичних принципів, цінностей, досвіду минулих поколінь, особливостей формування і створення норм та правил. Психокультура суспільства це сприятливий ґрунт для розвитку та становлення особистості. Особистість не може існувати поза суспільством. Але людина сама обирає свій шлях. Психокультура суспільства виступає у ролі «колиски» для ще несформованої особистості дитини. Тільки після довгих років навчання людина зможе розуміти і вирішувати, що вона залишає собі і приймає для подальшого розвитку, а що вона відпускає.

Психокультура відіграє основну роль у формуванні особистості, і саме вона впливає на розвиток духовності. Психокультура визначає орієнтованість на певну систему цінностей і спосіб її реалізації у вчинках особи, групи. Сучасний світ для свого існування потребує людини високодуховної, оскільки саме високодуховна особистість здатна вирішити більшість глобальних проблем сучасності.

Від сформованої психокультури особистості залежить глибина усвідомлення людиною себе та процесів, що відбуваються у світі. Тільки така особистість здатна змінити світ на краще і вирішити ті проблеми, які існують зараз. Тому вивчення психокультури в контексті духовної культури є важливим аспектом сучасних філософських досліджень.

Бібліографічні посилання:

1. **Егорова Т.Е.** Роль психологической культуры личности в саморегуляции тревожных состояний // Нижегородский медицинский журнал. — 2005.— № 4.
2. **Залотухина – Аболіна Е.В.** Повседневность: философские загадки. – К.: Ника – Центр, 2006, - 256с.
3. Краткий словарь по социологии / Под общ. ред.. Д.М. Гвишиани, Н.И. Лапина; Сост. Э.М. Коржева, Н.Ф. Наумова. - Политиздат, 1988.- 479 с.
4. **Кримський С.** Ранкові роздуми/Зб.ст. – Худож.оформ. О.Білецького. – К.: Майстерня Білецьких, 2009. – 120с.
5. **Семикин В.В.** Психологическая культура в структуре личности и деятельности педагога // Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена. —

6. Пономаренко В. А. О космической поддержке духа земного человека. // Сознание и физическая реальность. Том 2. № 3. 1997. С. 1 - 5.

УДК 141.7:316.485.6:234.4(477)

А. В. Поважна

ДУХОВНО-РЕЛІГІЙНИЙ ЧИННИК У СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Досліджується питання ступеня та якості впливу духовно-релігійного чинника на суспільні процеси в контексті забезпечення сталого розвитку і збереження соціальної культурної самоідентифікації. Визначаються внутрішні та зовнішні загрози соціальній безпеці України в духовно-релігійному аспекті, а також показники ефективності її функціонування.

Ключові слова: соціальна безпека, релігія, духовна сфера життя суспільства, загрози соціальній безпеці України.

Исследуется вопрос степени и качества влияния духовно-религиозного фактора на социальные процессы в контексте обеспечения стабильного развития и сохранения социальной культурной самоидентификации. Определяются внутренние и внешние угрозы социальной безопасности Украины в духовно-религиозном аспекте, а также показатели эффективности её функционирования.

Ключевые слова: социальная безопасность, религия, духовная сфера жизни общества, угрозы социальной безопасности Украины.

The question of degree and quality of influence of spiritually-religious factor on social processes is investigated in the context of providing of stable development and maintenance of social cultural self-definition. The internal and external threats of social safety of Ukraine are determined in a spiritually-religious aspect, and also indexes of efficiency of its functioning.

Keywords: social safety, religion, spiritual sphere of society life, threats of social safety of Ukraine.

© А. В. Поважна, 2012

Актуальність дослідження. Радикальні зміни у світовідношенні людини й світу змушують кожного особисто осмислити нові суспільні реалії, визначити свої світоглядні установки, усвідомити місце і роль особи у процесі суспільної трансформації. Україна потребує побудови громадянського суспільства, яке було б здатне забезпечити безпеку функціонування як самого суспільства в цілому, так і кожного окремого громадянина. Виходячи з тези, що кожна людина має право на власну безпеку, на перший план виступає проблема відзначення самої сутності такої безпеки, відповідно, всіх типів загроз, що містяться в сучасних реаліях життя і звідси ж засобів нейтралізації їх негативного впливу. Духовна сфера життя суспільства є невід'ємною складовою в системі безпечного функціонування соціуму і релігія, безперечно, має потужний вплив як на духовність суспільства, так і на процеси забезпечення соціальної безпеки. В Україні цей вплив не завжди є однозначним. Склалась ситуація, за якої, з одного боку, релігійний чинник актуалізує прагнення до утвердження пріоритету загальнолюдських духовних цінностей, стимулює формування духовного світу особистості, а отже, суспільства в цілому, що сприяє його стабілізації та самозбереженню (релігія як невід'ємна компонента в процесі забезпечення соціальної безпеки через духовне відродження і моральне самовдосконалення), з іншого боку, не можна не відзначати деструктивних тенденцій тих конфесій чи/та сект, що в сучасному українському суспільстві представляють інтереси інших держав, спрямовують свою діяльність на розхитування традиційних українських цінностей та спричиняють загальну соціальну дестабілізацію (релігія як деструктивний соціальний фактор руйнування духовного здоров'я і ментальної єдності українського суспільства).

Саме тому актуальним є дослідження питання ступеня впливу духовності та релігії як соціального феномену на суспільні процеси в контексті забезпечення сталого розвитку і збереження соціальної культурної самоідентифікації.

Метою даної статті є визначення підходів до формування системи соціальної безпеки сучасного українського суспільства через призму духовно-релігійного чинника, а також особливостей проникнення релігії в особистісний духовний світ людини та суспільства.

Для реалізації поставленої мети необхідно вирішити такі завдання: